

Haastava käytös hoivayksiköissä lisääntyy, jos ikääntyneiden kommunikaatiovaikeuksiin ei osata tarttua

Puheterapeutit vaativat hoivayksiköihin lisää osaamista ikääntyneiden kommunikoinnin ja ruokailun turvallisuuden tueksi. Ikääntyneiden kommunikaation pulmat näyttäytyvät yksiköissä usein vetäytymisenä, levottomuutena, surumielisyytenä tai aggressiivisena käyttäytymisenä. Nämä tilanteet voivat olla *ennaltaehkäistävissä*, jos ympäristö ja hoitohenkilöstö ymmärtävät poikkeavaa vuorovaikutusta ja osaavat tukea oikein asiakkaan tapaa kommunikoida.

Kommunikaatiovaikeudet eristävät

Yksinäisyys, pelko ja haastava käyttäytyminen hoivayksiköissä on usein mahdollista ehkäistä kommunikaation tuen avulla. Suomen-hoivalaitoksissa on tällä hetkellä liian vähän osaamista puhekielen mukauttamiseen ja puhetta tukevien ja korvaavien keinojen sekä olemuskieleen tehokkaaseen käyttöön. Henkilökuntaa tarvitaan ehdottomasti lisää, mutta jos osaamista ei ole riittävästi, lisääminen ei riitä ratkaisuksi.

Kun ihminen ei tule ymmärretyksi tai ei ymmärrä, tilanteet muuttuvat pelottaviksi. Tämä pelko on usein haastavan käyttäytymisen taustalla. Puheterapeutin henkilökunnalle suuntaamalla ohjauksella näitä tilanteita on mahdollista ehkäistä ennen kuin ne kärjistyvät ja joudutaan ääritilanteissa ikääntyneen käyttäytymisen rajoittamistoimenpiteisiin. Kuuleminen ja kuunteleminen ovat ihmisarvon kannalta äärimmäisen tärkeitä asioita.

Kuvat auttavat muistisairasta kommunikaatiossa

Muistisairaiden kommunikoinnin ja arjen toimintojen tukeminen kuvien avulla on liian vähäistä. Ilman tukea monen muistisairaana oma tahto jää helposti kuulematta ja hän jää muiden armoille – ja yksin. Osaamispuutetta on myös muistisairaana arvostavassa vuorovaikutuksellisessa kohtaamisessa. Kuvien käyttäminen ei vie aikaa, vaan sujuvoittaa arkea ja ohjaa suuntaamaan puheen suoraan ikäihmiselle. Kuvien käytön ei tulisi olla erityisratkaisu vaan perusasia hoivalaitosten arjessa. Puheterapeuttien kanssa tehdyn yhteistyön avulla hoitohenkilöstö voisi saada keinoja muistisairaana kommunikaation tukemiseksi.

Nielemisongelmat vaarantavat terveyden

Kommunikaatiovaikeuksien lisäksi nielemisvaikeudet ovat osa monen ikääntyneen arkea. Ikääntyneiden syöttämistilanteissa esiintyy vaarallisia tilanteita, koska osan henkilöstön osaaminen turvalliseen ruokailuun liittyvistä yleisistä ja yksilöllisistä seikoista on usein puutteellista. Hoivakotien henkilöstölle tulee olla tarvittaessa tarjolla puheterapeuttien ohjausta ja säännöllistä koulutusta, jotta ikääntyneiden ruokailutilanteet ovat miellyttäviä ja turvallisia.

Nielemisen ongelmat voivat johtaa tukehtumisriskiin, keuhkokuumeisiin ja ravitsemuksen romahtamiseen. Kaikki nämä on helpompi välttää, jos puheterapeutti on mukana hoivalaitoksen resurssina. Turvallinen ruokailu on perusoikeus.

Puheterapeutit haluavat, että ihmisarvoiseen elämään kuuluvan kommunikaatio-oikeuden ja ruokailun turvallisuuden merkitys ymmärretään ennen ongelmien kärjistymistä.

23.4.4.2026

Soile Loukusa
FT, dosentti, puheterapeutti
Puheenjohtaja
Suomen Puheterapeuttiliitto ry

Heta Piirto
FM, puheterapeutti
Toiminnanjohtaja
Suomen Puheterapeuttiliitto ry

Sanna Remes
FM, puheterapeutti, Kuopion yliopistollinen sairaala
yliopisto-opettaja, Itä-Suomen yliopisto